

BESLUTSFÖRSLAG

Datum 2008-04-14

Dnr 08

1 (2)

Utveckling av infrastrukturen i Skåne för spridning och tillgänglighet av film och rörlig bild

Ordförandens förslag

1. Kulturnämnden beslutar att sända dokumentet till styrgruppen för *Öppna landskap – Konst och kultur i Skåne* för att man i arbetet med ett nytt kulturpolitiskt program även ska beakta utvecklingen inom filmområdet.

Sammanfattning av ärendet

En arbetsgrupp med representanter för förvaltningarna Kultur Skåne och regional utveckling har tillsammans med Film i Skåne initierat ett uppdrag kring utveckling av infrastrukturen för spridning och tillgänglighet av film och rörlig bild. Målet är att skapa effektiva fysiska och virtuella mötesplatser som är tillgängliga för medborgarna i hela Skåne.

Beskrivning av ärendet

Ett paradigmskifte förestår för spridning och visning av film/rörlig bild vilket kommer att påverka medborgarna, kulturlivet och filmnäringen i Skåne.

Filmpublikens konsumtionsmönster ändras i allt snabbare takt, filmtittandet ökar men förflyttas alltmer från det offentliga rummet till det privata. Möjligheterna att kunna erbjuda medborgarna t ex utländsk kvalitetsfilm och nationellt producerad film minskar, om inte åtgärder vidtas, troligen främst offentliga sådana.

Samtidigt möjliggör ny teknik att en utveckling av attraktiva mötesplatser på biografen, bibliotek, kulturhus, Internet och andra offentliga rum med digitala visningsmöjligheter av kulturellt innehåll, kan utvecklas i hela Skåne – i stad och på landsbygd.

Mot bakgrund av pågående teknikutveckling av distribution och visning av film, nya beteendemönster hos filmkonsumenterna och ökad marknadskoncentration inom filmbranschen tog Svenska Filminstitutet hösten 2007 fram en handlingsplan för att möta utvecklingen.

Handlingsplanen omfattar bl a regionala utvecklingsdialoger om filmen som en del i den regionala och kommunala kulturpolitiken, digitaliseringen av filmdistribution och filmvisning men också igångsättande av pilotprojekt kring nya visningsarenor och spridningsformer.

Genom att film och filmproduktion är ett prioriterat insatsområde i Region Skåne, krävs åtgärder för att i takt med utvecklingen möta förestående förändringar på visnings- och spridningsområdet.

Region Skåne såväl som kommunerna är strategiskt viktiga aktörer för att filmlivet ska utvecklas och blomstra. Regionens anslag till filmproduktion och pedagogisk verksamhet inom området (ca 20 mkr år 2008) motiverar också varför Regionen i ökad omfattning bör engagera sig i spridning och visning av film.

Att skapa offentliga mötesplatser med digitala visningsmöjligheter gör kommunerna mer attraktiva och gör kulturen levande och mer tillgänglig. Ett exempel är Tomelilla och Osby kommuner där biografena bl a förmedlar digitala överföringar av opera från Metropolitan i New York

Rolf Tufvesson
Ordförande

Chris Marschall
Kulturchef

Utveckling av infrastrukturen i Skåne för spridning och tillgänglighet av film och rörlig bild

- uppdrag kring spridning och visning av film/rörlig bild och annat kulturellt innehåll genom att utveckla mötesplatser som möter medborgarna i hela Skåne

Sammanfattning

Ett paradigmskifte förestår för spridning och visning av film/rörlig bild vilket kommer att påverka medborgarna, kulturlivet och filmnäringen i Skåne. Filmpublikens konsumtionsmönster ändras i allt snabbare takt, filmtittandet ökar men förflyttas alltmer från det offentliga rummet till det privata. Möjligheterna att kunna erbjuda medborgarna t ex utländsk kvalitetsfilm och nationellt producerad film minskar, om inte åtgärder vidtas, troligen främst offentliga sådana. Samtidigt möjliggör ny teknik att en utveckling av attraktiva mötesplatser på biografer, bibliotek, kulturhus, Internet och andra offentliga rum med digitala visningsmöjligheter av kulturellt innehåll, kan utvecklas i hela Skåne – i stad och på landsbygd.

Teknisk utveckling och utvecklingen av kulturen och dess gestaltnings- och distributionsformer är genom historien intimt förknippade. Det krävs en pådrivande och offensiv kulturpolitisk strategi som utvecklar visnings- och spridningsformerna för att tillgängliggöra film/rörlig bild och annat

kulturellt innehåll på ett demokratiskt sätt. Genom att film och filmproduktion är ett prioriterat insatsområde i Region Skåne, krävs åtgärder för att i takt med utvecklingen möta förestående förändringar på visnings- och spridningsområdet.

Denna skrivelse är ett initiativ från en arbetsgrupp med förslag till att ett uppdrag initieras kring visnings- och spridningsfrågan av film/rörlig bild och annat kulturellt innehåll. Målet är att skapa effektiva mötesplatser - fysiska och virtuella – tillgängliga för medborgarna i hela Skåne

Bakgrund

Mot bakgrund av pågående teknikutveckling av distribution och visning av film, nya beteendemönster hos filmkonsumenter och ökad marknads - koncentration inom filmbranschen har Svenska Filminstitutet (SFI) under hösten 2007 tagit fram en handlingsplan¹ för att möta utvecklingen och som underlag för deras stödgivning. Handlingsplanen omfattar bl a regionala utvecklingsdialoger om filmen som en del i den regionala och kommunala kulturpolitiken, digitaliseringen av filmdistribution och filmvisning men också igångsättande av pilotprojekt kring nya visningsarenor och spridningsformer, t ex digitala hus. En översikt och behovsinventering av "den digitala arenan" för film gjordes av SFI i mars 2007². Av budgetpropositionen i höstas framgår bl a att regeringen vill påbörja arbetet med en ny filmpolitik där bl a formerna för politiken – avtal eller statlig politik – ska belysas.

Aktiv kulturpolitik kan ge filmen en skjuts, skriver Bo-Erik Gyberg i Svenska Dagbladet (SvD) 12/9, ordförande för Filmallians Sverige som en slutreplik i SvD: s filmdebatt som pågick hösten 2007³:

Utan tvekan befinner vi oss i en omdaning av film- och biografkulturen. Astorias konkurs är ett kraftfullt tecken. Det finns all anledning att tänka framåt och som Katarina Mathsson och Rose-Marie Strand från Folkets Bio (SvD 22/8) oroas över hur konstnärligt värdefulla filmer med mindre publikpotential ska kunna nå ett minskande antal biodukar. Precis som Filminstitutets vd Cissi Elwin skrev (SvD 27/8) ser man lokal samverkan med begränsat statligt stöd och med utnyttjande av digital teknik som en framkomlig väg för att ta till vara filmens odiskutabelt starka ställning som kulturbärare med biografen som en central mötesplats för publiken och filmen.

¹http://www.sfi.se/sfi/IMAGES/SFI_PDF/FILMAVTALET/HANDLINGSPAN%20FÖR%20INSATSER%20INOM%20BIOGRAF-%20OCH%20DISTRIBUTIONSOMRÅDET%20071120.PDF

²<http://www.filmiskane.se/content/view/27/47/>

³<http://www.swedishfilmproducers.com/aktuellt/index.php?id=184&categoryID=4>

Gunno Sandahl från Folkets hus och parker belyser i samma debatt (SvD 5/9) de vitt skilda förutsättningar för biografkulturen som finns mellan storstäderna och mindre orter. Digitaliseringen av biograferna kan inte uteslutande vara en kommersiell process, det drabbar samhällets medborgare, i synnerhet på mindre orter. Kostnaden för att digitalisera en biografialong är i dagsläget 750 000 kronor. Mardröms scenariot för mindre biografägare idag, är om SF bestämmer sig för att helt gå över till digital teknik och slutar ta fram 35mm kopior. Då försvinner alla biografer – ca 80 % av landets biografer - som inte har råd att digitalisera. En kulturell infrastruktur, lika viktig som bibliotek, konserthus, teatrar - platser där ny teknik är lika självklar som inom filmen men inte heller där kan fungera på kommersiella villkor krävs.

För att på ett proaktivt sätt – utifrån förutsättningarna i Skåne - möta utvecklingen har en tillfällig arbetsgrupp i Region Skåne bildats, bestående av följande personer:

Anna-Karin Dahlin, film- och biografkonsulent, Film i Skåne
Annelie Börjesson, bibliotekskonsulent, Regionbiblioteket, Kultur Skåne
Carolina Falk, projektledare visning/spridning, Film i Skåne
Eva Dahl, kulturutvecklare, Kultur Skåne
Jan Lindelöf, utvecklare, Koncernstaben, regional utveckling

Arbetsgruppen har sett som sin uppgift att ta fram ett underlag till ett uppdrag som ska leda till att hela Skåne står väl rustat att möta det paradigmskifte som nu är på gång inom området spridning och visning av film och andra kulturupplevelser genom nya digitala visningsmöjligheter och plattformar.

Film som en del av kulturpolitiken, på EU-nivå, nationellt, regionalt och lokalt

På EU-nivå fastställdes i höstas den europeiska agendan för en kultur i en alltmer globaliserad värld. Två av målen formuleras som ”att främja kulturell mångfald och interkulturell dialog” samt ”att främja kulturen som en drivkraft för kreativitet inom ramen för Lissabonstrategin för tillväxt och sysselsättning”. Filmen bör ha en viktig roll i dessa mål för Europa. EU anser också att europeisk film- och tv-produktion är viktig för den kulturella mångfalden. Genom stödprogrammet Media ska den audiovisuella industrin i EU stärkas. Företag och institutioner kan få stöd till att bland annat marknadsföra och distribuera film.

Den nationella kulturpolitiken utreds för närvarande och en parlamentarisk kommitte⁴ lämnar sitt betänkande senast vid kommande årsskifte. Filmpolitiken har som regel legat utanför kulturutredningar och följt sin

⁴ Kulturpolitikens inriktning och arbetsformer, dir 2007:99

egen agenda. Svenska Filminstitutet understryker i sin handlingsplan att det är av största vikt att filmområdet kommer in i pågående kulturutredning och att man särskilt tittar på en breddning av filmavtalet i syfte att öka finansieringen och stärka förutsättningarna för filmen. En sammanhållen filmpolitik för alla visningsfönster behöver snarast utvecklas.

Ett nytt kulturpolitiskt program⁵ håller på att tas fram för Region Skåne som skall föreläggas Regionfullmäktige i slutet av 2008. Arbetsgruppen anser att filmområdet måste ingå i och omfattas av arbetet med programmet. Region Skåne såväl som kommunerna i Skåne är strategiskt viktiga aktörer för att få filmlivet att blomstra, inte minst i ljuset av att framtida digitala biografier sannolikt utgör en dimension av framtida digitala hus/mötesplatser (som förmedlar ett flertal kultur- och andra upplevelser)⁶.

Det stöd för filmproduktion och utveckling av filmverksamheten i Skåne som Region Skåne årligen anslår (ca 20 mkr i år), motiverar också varför Region Skåne i ökad omfattning bör engagera sig i spridningen och visningen av film. Det handlar om att för medborgarna tillgängliggöra det rika filmutbud som finns idag. Att skapa offentliga mötesplatser med digitala visningsmöjligheter är att levandegöra kommuner och göra dem mer attraktiva med hjälp av ett rikt kulturutbud. Film kan och bör i större utsträckning användas för att synliggöra och skapa debatt kring viktiga samhällsfrågor. Film, berättandets kraft, skapar samhörighet och mening.

Inom marknadsföring och företagskulturen har man länge använt sig av berättandets kraft. Om det är konstnärens och filmarnas uppgift att skapa dessa berättelser, så är det samhällets uppgift att medverka till att de når fram till mottagarna, som är samhällets alla medborgare.

- Film kan användas för att främja mångfald och skapa delaktighet
- Film kan användas för att nå kommunernas uppsatta mål att värna om barn och ungas utveckling
- Film kan användas för att skapa offentliga mötesplatser i samhället och på nätet (där framförallt många ungdomar kan nås)
- Film kan användas på biblioteken, i deras kommunikation med besökarna och som del av deras utbudsverksamhet
- Film/rörlig bild kan användas för att få ut kultur såsom operor, musikalier och teatrar, men även e-learning och datorspel
- Film kan användas för att öka sysselsättning och tillväxt

Det är av stor vikt att i ett demokratiskt samhälle inte helt överlåta visnings- och spridningsfrågan till kommersiella aktörer. För att främja mångfald

⁵ [http://www.skane.se/upload/Webbplatser/Skaneportalen-extern/PolitikPaverkan/Sammantraden/Sektor_regional_utveckling/Kulturnamnden/Foredragningslista/Ordfskrivelse - Kulturpolitiskt program for Region Skåne.pdf](http://www.skane.se/upload/Webbplatser/Skaneportalen-extern/PolitikPaverkan/Sammantraden/Sektor_regional_utveckling/Kulturnamnden/Foredragningslista/Ordfskrivelse_-_Kulturpolitiskt_program_for_Region_Skane.pdf)

⁶ Biograferna i Tomelilla och Osby förmedlar bl a digitala överföringar av opera från Metropolitan i New York

måste det offentliga vara med och ta ansvar för att alla berättelser når ut och att lika villkor för distributionen skapas. Det är samhällets ansvar att utbudet inte är begränsat till kommersiella storfiler, både i det offentliga rummet och i det privata. Det är samhällets ansvar att alla röster får höras, att allas berättelser ges samma möjligheter att ta plats i det offentliga.

Kommunerna och filmen

I Skånes 33 kommuner ses filmen och biografen ofta inte som ett prioriterat område inom kulturpolitiken även om synsättet varierar. I många kommuner svarar marknaden för den allmänna filmvisningen varför kommunerna inte har behövt engagera sig i huruvida kommunen har en professionell visningslokal för film eller inte. Skolan ser i många kommuner till att barn och ungdom får se film på bio via t ex skolbioverksamhet och flera kommuner har också en utvecklad verksamhet för ungas eget filmskapande både inom och utanför skolans ram.

Vissa kommuner stöder filmklubbar (finns både för vuxna och barn) som visar kvalitetsfilm, men även filmdagar/filmfestivaler som starkt bidrar till att bredda filmutbudet. Åtta biografer/kommuner ingår även i Film i Skånes visningsnätverk CineSkåne för skåneproducerad kort- och dokumentärfilm. I takt med att de mindre kommunerna i det nya medielandskapet ser sina biografer hotade, väcks ett kommunalt intresse kring filmområdet. Region Skåne, Film i Skåne och de skånska kommunerna bör i samverkan med biografnäringen och föreningslivet föra en dialog kring det nya filmlandskapet som nu kan skönjas. En diskussion kring ansvaret för en kulturpolitiskt motiverad filmrepertoar på ortens biograf bör också ingå i den dialogen.

En möjlig framtidsvision för en ny infrastruktur i Skåne

Färre biografer

Om ett antal år befarar arbetsgruppen att biografer kommer att finnas på betydligt färre orter i Skåne än idag. Ett troligt scenario är att endast biografer på fyra platser i Skåne - Malmö, Lund, Helsingborg och Kristianstad – kommer att kunna driva bio på marknadsmässiga villkor (biograferna drivs av SF eller är majoritetsägda av SF). Möjligen kan vissa andra kommuner behålla sin kommersiella biograf, förutsatt att man lyckas finansiera det ”digitala språnget”, utveckla biografkonceptet och behålla/utöka sin publik.

Mötesplatser för film och andra kulturupplevelser i Skånes kommuner

På övriga platser i Skåne – övriga kommuner och tätorter – krävs om invånarna i sin närregion ska kunna se film utanför hemmet – att det

offentliga själv⁷ eller tillsammans med föreningslivet⁸ och marknadens aktörer utvecklar mötesplatser för filmvisning/rörlig bild med användning av den nya digitala tekniken. Arbetsgruppen hoppas på att det såväl i nationella, regionala och kommunala planer och program fastställs mål och strategier för denna utveckling och att resurser avsätts. Särskilt bör film för barn och ungdom uppmärksammas.

Film i Skåne är den aktör som har ett officiellt uppdrag att syssla med visnings- och spridningsfrågan regionalt. Arbetsgruppen anser att det krävs mer resurser för att regionen ska kunna ta ett helhetsgrepp på området. Det behövs ett motsvarande kommunalt uppdrag för filmfrågor. Om kommunen saknar resurser för en förstärkning på filmområdet, krävs att man samverkar över kommungränserna.

Nå nya publikgrupper

Arbetsgruppen ser stora möjligheter till bredd och möjlighet att nå ut till nya publikgrupper. En återkommande fråga är ofta vad unga vill ha – varför inte låta de unga i högre grad bli involverade i utvecklingen? Kanske t.o.m ge dem projektanställningar och en skjuts ut i arbetslivet? Unga är ofta mer bekanta med datorspel och mötesplatser på nätet. Med framgång har t ex BioVision i Höör skapat möjlighet för unga att spela datorspel i biografialongen, en verksamhet som de själva driver som en klubb. Liknande möjligheter borde finnas för andra underrepresenterade publikgrupper. Digitala visningar gör det t ex möjligt att välja textning på flera olika språk till filmvisningarna. Syn- och texttolkning är andra möjligheter som digitala visningar öppnar upp för. Genom att strategiskt välja vilka som är ambassadörer för att film sprids och visas, kan man också påverka vilka man når ut till. För att kunna följa med i det paradigmskifte som pågår krävs gemensamma strategier och samverkan över kommungränserna.

Idag ser vi en tendens att biografier på mindre orter försvinner p g a minskat publikunderlag. På en del orter diskuteras alternativa visningslokaler för film och audiovisuellt innehåll, där även biblioteken eller kulturhus kan vara ett alternativ.

För att motivera digitalsatsningar (oavsett om det är biograf, bibliotek eller konferenslokal) krävs ett publikunderlag, en efterfrågan från medborgarna. För att stimulera en sådan efterfrågan krävs att offentliga visningsrum är en bättre upplevelse än hemmabion på alltifrån ljud, bild, atmosfär, personal, service, tillgänglighet och utbud. Arbetsgruppen ser gärna att flera orter

⁷ Kommunala biografier finns i Skurup och i Sjöbo

⁸ Nätverket för digital bio i Skåne besökte i december 2007 Hvalsö (3000 invånare) utanför Roskilde där en förening med 900 medlemmar driver en biograf som är en samlande mötesplats för hela orten. Några biografier i Skåne, t ex Tomelilla och Höör är föreningsdrivna.

samverkar i gemensamma utvecklingsprojekt av biografier och digitala visningsrum. Att man skapar unika mötesplatser som utnyttjar de olika kommunernas unika fördelar. Det är högst sannolikt att publikunderlaget som krävs kan komma ifrån olika orter.

För att skapa framgångsrika mötesplatser och nå nya målgrupper, anser arbetsgruppen att det behövs resursförstärkning och kompetensutveckling för att kunna ta tillvara på de möjligheter för visning och spridning som den tekniska utvecklingen nu möjliggör. För att tekniken ska kunna erbjuda den framtidsutveckling vi önskar krävs att vi är med och påverkar vilka som behärskar tekniken. För att Internet och digitala plattformar ska bli demokratis verktyg krävs också att samhället är med och påverkar det utbud som finns och erbjuds av olika communities och på digitala mötesplatser. Utvecklingen bör inte begränsas till att de som är mest teknikintresserade är de som får mest utrymme och möjligheter. Utbildning i publikarbete och nya plattformar behövs.

Bibliotek och offentliga rum med digitala visningsmöjligheter

Arbetsgruppen vill se ett samlat grepp regionalt, då det ofta är mer lönsamt att samverka över de egna kommungränserna och att nischa sig mot olika publikgrupper. Vi anser att biblioteken som är vitt spridda i det skånska landskapet⁹ kan utvecklas till mötesplatser för varierade kulturupplevelser, bl a film. Biblioteken är i ett starkt utvecklingsskede. Många bibliotek står i begrepp att skaffa sk mediajukeboxar, varifrån man kan ladda ner böcker, musik och film. På flera bibliotek finns också Demotek, där man samlar in och lånar ut t ex film och musik som skapats av, i första hand de unga, invånarna i kommunen. Även mediajukeboxen kan användas för lagring och distribution av demoteksmaterial. Ett antal bibliotekschefer i Skåne¹⁰ har anmält intresse av att delta i en försöksverksamhet kring filmvisning/filmspridning. Intresse finns även på orter som idag inte har en biograf att t ex bygga kulturhus med digitala visningsmöjligheter av kulturellt innehåll¹¹.

Bredbandet i Skåne möjliggör digital tjänstutveckling

Digitala rum och biografier som noder för filmspridning och mötesplats för filmvisning och filmutlåning torde underlättas genom den bredbandsinfrastruktur som nu är utbyggd i hela Skåne. SkåNet tillsammans med kommunernas stadsnät möjliggör överföring av digitala tjänster med krav på stor bandbredd, t ex film, teater, konserter. Kostnadsproblematiken för att överföra film i nätet, återstår att lösa. Samtliga bibliotek i tätorterna bör idag

⁹ Det finns ca 150 folkbibliotek i Skåne samt 9 bokbussar. Dessutom tillkommer ett antal skolbibliotek.

¹⁰ Lomma, Lund, Perstorp, Simrishamn, Svedala, Trelleborg

¹¹ Ett lyckat exempel på en levande mötesplats där man integrerat biblioteket i ett kulturhus finns i Luleå (<http://www.kulturenshus.com>)

vara uppkopplade med fiber med stor bandbredd för att kunna ladda ner bl a film. En del bibliotek är samlokaliserade med skolan som också har behov av nedladdning av rörliga media med krav på viss bandbredd. En idealsituation vore att nedladdningen av all film (långfilm från hela världen, kort- och dokumentärfilm, ”äldre film”, informationsfilm, film i utbildningssyfte osv) kunde ske via en server i Skåne – kanske placerad centralt i Region Skåne (IT-funktion med helpdesk etc men med koppling till Regionbiblioteket) - för att minimera nedladdningstider, underlätta sökning, lösa upphovsrättsliga frågor mm.

Uppdrag att ta fram vision och strategi samt starta pilotverksamhet

Arbetsgruppens vill sätta igång en bred diskussion om framtiden på filmområdet, särskilt inom spridnings- och visningsfrågan. Filmområdet måste ingå i och omfattas av arbetet med det nya kulturpolitiska program som håller på att tas fram för Region Skåne och som skall föreläggas Regionfullmäktige i slutet av 2008.

Vi vill att ett uppdrag formuleras där Region Skåne tillsammans med andra aktörer – främst kommunerna - utformar en vision för Skåne och tar fram mål och strategier för utveckling samt initierar pilotverksamheter. Arbetsgruppen ställer sig till förfogande för att medverka i ett sådant arbete.

Arbetsgruppen tänker sig att Kultur Skåne och Regional Utveckling tillsammans med Film i Skåne och i dialog med kommunerna (Kommunförbundet) och Svenska Filminstitutet formulerar ett uppdrag/direktiv för ett projekt kring utvecklingsinsatser på filmområdet i Skåne, där följande aktiviteter ingår:

- en omvärldsanalys
- formulering av en vision för Skåne inom lämpligt tidsperspektiv
- fastställande av mål för strategiska områden
- strategier för att nå målen
- pilotverksamhet i ett antal kommuner för att få kunskap och erfarenheter, bl a utveckling av biografkonceptet – biografen som mötesplats, tillgänglighet för film via biblioteken, digital visning och spridning av kvalitetsfilm (inkl skånska samproduktioner)
- resurser för uppdraget/projektet, inklusive organisation
- tidplan för uppdraget/projektet

Arbetsgruppen föreslår att kontakter tas med SFI med målet att få dem att medverka ekonomiskt och kompetensmässigt i uppdraget/projektet. Kontakter bör också ske med Sveriges Kommuner och Landsting om eventuell medverkan.